

GENERALIZAREA

activității organelor procuraturii în domeniul acordării asistenței juridice internaționale în materie penală în anul 2009

În conformitate cu planul de activitate al Secției cooperare internațională și integrare europeană pentru semestrul I al anului 2010 a fost efectuată generalizarea în cauză, care cuprinde perioada de timp de la 01.01.2009 pînă la 31.12.2009.

Generalizării au fost supuse activitățile referitor la asistența juridică internațională în materie penală, și anume:

- procedurile de extrădare a persoanelor în vederea urmăririi penale și tragerii la răspundere penală;
- cererile de comisie rogatorie internațională, formulate în cadrul proceselor penale;
- transferul de proceduri penale prin declinare de competență în favoarea autorităților străine sau autorităților Republicii Moldova;
- petițiile adresate conducerii Procuraturii Generale și altor instituții de stat;
- alte chestiuni care au tangență directă sau indirectă cu activitățile menționate mai sus.

Activitatea Secției cooperare internațională în domeniul asistenței juridice internaționale se bazează și reiese din prevederile actelor internaționale, la care Republica Moldova este parte semnatară:

• cu caracter multilateral

- Convenția europeană cu privire la extrădare, încheiată la Paris la data de 13.12.1957;
- Convenția europeană cu privire la asistența reciprocă în materie penală, încheiată la Strasbourg la data de 20.04.1959;
- Convenția Comunității Statelor Independente cu privire la asistența juridică și raporturile de drept în materie civilă, familială și penală, încheiată la Minsk la data de 22.01.1993)

• cu caracter bilateral

- Tratat bilaterale în materie analogică între Republica Moldova și România (încheiat la Chișinău la data de 06.07.1996), Ucraina (încheiat la Chiev la data de 13.12.1993), Republica Letonă (încheiat la Riga la data de 14.04.1993), Republica Lituania (încheiat la Chișinău la data de 09.12.1993), Federația Rusă (încheiat la Moscova la data de 25.02.1993), Cehia (încheiat la Moscova în 1982, pus în aplicare pentru Republica Moldova și Cehia din 26.08.2005), Azerbaidjan (încheiat la Bacu în 2004), Acordul cu Republica Turcia (încheiat la Ankara la data de 22.05.1996),

- protocoalelor adiționale la aceste acte internaționale, semnate și ratificate de Republica Moldova concomitent sau ulterior semnării și ratificării a însăși actelor internaționale.

De asemenea, această activitate se bazează și pe prevederile legislației interne a Republicii Moldova, în special Constituția Republicii Moldova, Capitolul IX din Codul de procedură penală, Legea cu privire la Procuratură, Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, alte acte normative.

Cea mai mare parte din activitatea secției de cooperare internațională și integrare europeană o constituie acordarea asistenței juridice internaționale prin cerere de comisie rogatorie.

1. Examinarea cererilor de comisie rogatorie inițiate de organele de urmărire penală ale Republicii Moldova transmise altor state spre executare

Pe parcursul anului 2009, organele de urmărire penală din țară au înaintat 365 cereri de asistență juridică cu solicitare de a fi adresate autorităților statelor străine.

Din numărul total 42 cereri de comisii rogatorii au fost înaintate către alte state pentru organizarea executării repetate, cu numerele de înregistrare din anii precedenți.

Pe parcursul anului 2009 au fost înregistrate 267 de cereri de comisie rogatorie, dintre care au fost adresate autorităților:

- Ucrainei – 60 cereri,
- Federației Ruse – 49 cereri;
- altor state CSI – 11 cereri;
- României – 47 cereri;
- statelor Europene – 100 cereri.

S-a constatat, că pe parcursul perioadei vizate, procuraturile teritoriale au inițiat 114 cereri, secțiile Procuraturii Generale – 100, Procuratura Anticorupție și CCCEC – 49, Procuratura Transport – 4.

Categoriile de infracțiuni pe care se solicită asistența juridică peste hotarele țării sînt diferite dar cel mai des întîlnite sunt:

- contrabandă;
- trafic de ființe umane și trafic de copii;
- eschivare de la plata taxelor vamale;
- sustrageri, indiferent de modul de comitere;
- falsificare a documentelor;
- organizarea migrației ilegale;
- omor;
- abuzul de serviciul;
- spălarea banilor.

În urma verificărilor efectuate sa constatat un moment pozitiv referitor la transmiterea cererilor de comisie rogatorie, practic toate cererile de comisie rogatorie inițiate sunt coordonate cu procurorul care conduce urmărirea penală și sunt transmise spre organizarea transmiterii statului străin prin intermediul procurorului.

La fel menționăm faptul că în perioada vizată din cauza pregătirii neconforme 56 de cereri au fost restituite organului inițiator pentru perfectare și / sau înlăturarea greșelilor de formă și conținut.

Comparativ cu anul precedent cererile de comisie rogatorie restituite sau micșorat (în anul 2008 au fost restituite 73 de cereri).

Totodată sunt cazuri că după restituirea comisiilor rogatorii organului inițiator pentru perfectare și înlăturarea greșelilor ele nu sunt înaintate repetat. (7-9-44/09 Basarabeasca – Ucraina, 7-9-90/09 Taraclia – Ucraina, 7-9-15/09 Procuratura Anticorupție – Federație Rusă, 7-9-113/09 Șoldanești – Romania, 7-9-30/09 Dubăsari – Turcia, 7-9-26/09 Ungheni – Cipru, 7-9-85/09 sect. Botanica – Israel, 7-9-93/09 sect. Botanica – SUA).

În cazurile, când prin cererea de comisie rogatorie sunt solicitate acțiuni procedurale ca: înaintarea acușării, aplicarea Legii cu privire la amnistie sau încetarea urmării penale în legătura cu împăcarea părților secția cooperare internațională și integrare europeană intervine la procuraturile teritoriale privind informarea asupra necesității transmiterii repetate a cererii spre executare către autoritățile străine, iar în alte cazuri se lasă la discreția inițiatorului.

Cererile parvenite repetat au fost transmise statului străin pentru organizarea executării.

Motivele restituirii cererilor pentru perfectare sunt diverse și de regulă derivă din cerințele prescrise de lege pentru conținutul și forma comisiilor rogatorii.

Astfel, au fost restituite pentru perfectare cereri înaintate de sau prin intermediul procuraturilor mun. Chișinău (7-9-62/09, 7-9-80/09, 7-9-60/09, 7-9-175/09, 7-9-183/09, 7-9-186/09), r-l Călărași (7-9-25/09, 7-9-98/09, 7-9-173/09, 7-9-72/09), r-l Ungheni (7-9-132/09, 7-9-37/09), r-l Taraclia (7-9-39/09), r-l Cahul (7-9-46/09, 7-9-19/09), r-l Orhei (7-9-16/09), r-l Ocnița (7-9-180/09), r-l Sîngerei (7-9-166/09), r-l Ialoveni (7-9-108/09), sect. Ciocana, mun. Chușinău (7-9-116/09), sect. Centru, mun. Chișinău (7-9-124/09).

Cele mai frecvente cauze de restituire rămân:

- neaplicarea ștampilei cu blazon a organului inițiator de autentificare a cererii și actelor anexate;
- descrierea evazivă a infracțiunii comise, lipsa legăturii cauzale dintre descrierea faptelor comise și a acțiunilor procesuale solicitate;
- neanexarea actelor procesuale necesare pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală (de ex: ordonanța de ridicare, interceptare a convorbirilor telefonice, percheziție etc.),

- neindicarea calității procesuale a persoanelor care urmează a fi audiate;
- lipsa întrebărilor care trebuie să fie puse persoanelor care urmează să fie audiate;
- neanexarea traducerii cererii de comisie rogatorie în limba de stat sau după necesitatea în limba rusă și în una din limbile oficiale ale Consiliului European (engleza, franceza);
- lipsa extrasului din Codul penal al articolului de inculpare, admiterea greșelilor gramaticale și aspectul estetic neagreabil etc.

Totodată, sau mărit cazurile de înaintare a cererilor de comisie rogatorie în Federația Rusă și Ucraina, prin care autoritățile competente ale Republicii Moldova cer înaintarea acuzării, audierii învinuiților referitor la învinuirea înaintată și dacă sunt de acord cu ea, și dacă exprimă voința ca în privința lui să fie aplicată Legea cu privire la amnistie, sau încetarea urmăririi penale în legătura cu împăcarea părților (7-9-28/09, 7-9-115/09 Căușeni – Federația Rusă, 7-9-34/09 sect. Ciocana – Federația Rusă, 7-9-75/09 sect. Botanica – Federația Rusă, 7-9-131/09 Bălți – Federația Rusă, 7-9-140/09 Dondușeni – Federația Rusă, 7-9-177/09 Sîngerei – Federația Rusă, 7-9-18/09, 7-9-111/09 Căușeni – Ucraina, 7-9-24/09 Bălți – Ucraina, 7-9-37/09 Ungheni – Ucraina, 7-9-171/09 Dondușeni – Ucraina, 7-9-178/09 sect. Rîșcani – Ucraina).

Din numărul cererilor verificate, care au fost transmise spre executare autorităților străine, în total 265 de cazuri, Procuratura Generală a fost informată despre executarea parțială sau integrală a adresărilor, dintre care 151 de comisii rogatorii au fost înregistrate în anul 2009.

Majoritatea cererilor de comisie rogatorie transmise spre executare în Federația Rusă, Ucraina, România, alte state membre ale CSI, sunt executate în termen de 2 – 4 luni. În cazurile în care cererile nu se execută o perioadă mai îndelungată de timp, secția cooperare internațională și integrare europeană adresează solicitări de urgentarea executării comisiilor rogatorii. Astfel, în anul 2009 au fost 83 cazuri de înaintare a reamintirilor, dintre care 27 de comisii rogatorii au fost înregistrate în anul 2009.

Cît privește executarea cererilor de comisie rogatorie, înaintate statelor Europene, situația rămîne aceeași ca și în anii precedenți, termenele de executare sunt mai mari de șase luni, iar în mediu de 4 – 10 luni. (7-9-3/09 – Austria, 7-9-5/09 – Elveția, 7-9-7/09 – Spania, 7-9-8/09 – Portugalia, 7-9-10/09 – Suedia, 7-13-11/09 – Italia, 7-13-19/09 – Turcia, 7-13-54/09 – Olanda, 7-9-56/09 - Franța).

În cazurile în care cererile nu se execută o perioadă mai îndelungată de timp, secția cooperare internațională și integrare europeană adresează solicitări repetate statelor cărora le-au fost transmise cererile de comisie rogatorie, însă în cele mai dese cazuri răspunsuri nu parvin (Grecia, Belgia, Danemarca, Franța).

În unele cazuri se constată, că rezultatele executării cererilor înaintate nu mai sunt necesare, este deja luată o hotărâre definitivă pe cauza penală sau alte motive

(7-9-2/09 Procuratura Anticorupție – Finlanda, 7-9-61/09 mun. Chișinău – Federația Rusă).

Totodată, în cadrul verificării cererilor înaintate de organele de urmărire penală moldave, s-a constatat că unul dintre motivele din care cererile de comisiile rogatorie nu sunt executate este că persoana în privința căreia sunt necesare de efectuat acțiuni de urmărire penală nu este identificată pe teritoriul statului solicitat.

Totodată sa constat că comisiile în care se solicită efectuarea unor expertize, în special genetice, nu sunt executate, drept motiv fiind faptul, că autoritățile străine conform legislației lor naționale cer ca cheltuielilor pentru efectuarea expertizei să fie achitate de către Republica Moldova.

Nu în totdeauna, dar în dependență de complicitatea cazului de urmărire penală, volumului de lucru și necesitatea efectuării în mod operativ a unui șir de acțiuni de urmărire penală, organul de urmărire penală solicită asistarea la executarea a comisiilor rogatorii ce ulterior este admisă de statele străine.

Activitatea organelor de drept ale Moldovei la capitolul asistență juridică în materie penală se caracterizează nu numai prin lucrul efectuat în procesul de solicitare a asistenței de la organele statelor străine, ci și prin activitatea de executare a cererilor de comisii rogatorii ale statelor străine.

2. Examinarea cererilor de comisie rogatorie parvenite spre executare de la autoritățile străine

Executarea în Republica Moldova a comisiei rogatorii cerute de organele din străinătate este prevăzută de art.540 Cod de procedură penală și secțiunea a 3 a capitolului II al Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Pe parcursul anului 2009 de la autoritățile altor state au parvenit 528 cereri de comisie rogatorie privind executarea unor acțiuni procesuale ori cu 35 comisii rogatorii mai puțin decât în perioada anului precedent. Dintre acestea 485 - au fost admise cu transmiterea în teritoriu spre executare, 26 de comisii rogatorii au fost restituite inițiatorului, 5 – soluționate personal, 35 - au fost restituite executorului pentru completare.

Din numărul total al cererilor de comisie parvenite, marea majoritate au parvenit din:

- Ucraina – 65 cereri;
- Federația Rusă – 113 cereri;
- alte state CSI (Belorusia, Uzbekistan, Cazahstan) - 24
- România – 25 cereri;
- statele europene (preponderent din Ungaria, Franța, Turcia) - 168.

Conform legislației naționale și internaționale statele străine pot adresa organelor de drept din Moldova comisii rogatorii transmise prin intermediul Procuraturii Generale și Ministerului Justiției, sau pe cale diplomatică. Majoritatea statelor solicitante preferă transmiterea cererilor direct către autoritățile judiciare

competente. Bulgaria, Turcia, Franța, Italia (în unele cazuri), de preferință transmit cererile prin intermediul Ambasadelor sale din Chișinău și București.

Din numărul de cereri parvenite spre organizarea executării, 5 au fost transmise cu evitarea căii oficiale, 2 din ele s-au inițiat de SIS din Belorusia și 3 de la organele de urmărire penale ale Federației Ruse.

Din motivul expuse, toate aceste comisii rogatorii au fost restituite inițiatorului cu informarea Procuraturilor Generale ale statului respectiv.

Majoritatea cererilor parvenite din statele străine sînt formulate de organele procuraturii.

Statele membre CSI, de regulă solicită asistență juridică în cazuri de comitere a crimelor grave.

Astfel din numărul cererilor verificate parvenite din Federația Rusă, 49 de comisii s-au formulat în cauze penale pornite pe fapte de furt, însușiri ilegale a bunurilor, escrocherii, jafuri, tâlhării; 21 - pe omor și vătămări grave ale integrității corporale; 13 – pe accidente rutiere; 8 - pe cazuri de circulație ilegală a substanțelor narcotice ; 6 – pe contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale etc.

În marea sa majoritate, cererile înaintate se referă la infracțiuni în care sunt implicați cetățeni ai Republicii Moldova, din care motive acțiunile solicitate se referă la prezentarea materialului caracterizant al persoanei (antecedente penale, certificate de la medicul narcolog și psihiatru, caracteristică, interogarea rudelor etc.). Din conținutul acestor solicitări, conchidem că organele de urmărire penală ruse pun un accent preponderent la cercetarea infracțiunilor pe caracteristica socială atât a infractorului, cât și a părții vătămate.

Ca și în anii precedenți, comisiile rogatorii parvenite din Ucraina se referă la cauzele penale privind contrabanda de mărfuri și substanțe narcotice– 31, trecerea ilegală a frontierei de stat și migrațiunea ilegală - 9; omor – 4; trafic de persoane – 4 cereri, 1 comisie rogatorie a fost formulată într-o cauză penală pornită pe fapt de genocid, etc.

În toate cazurile de contrabandă au fost solicitate verificări la punctele vamale, efectuarea ridicărilor la vamă și la un șir de birouri notariale, interogări de persoane etc. S-a mai solicitat efectuare de percheziții, prezentarea materialului caracterizant etc.

Din alte state ale Comunității Statelor Independente cele mai multe cereri au parvenit din Belorusia – 12 cereri.

Din România toate cererile au fost inițiate de Parchetele teritoriale și transmise prin secțiile specializate ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

În marea majoritate cererile sunt formulate în cazurile de uz de fals sau fals a documentelor oficiale, trecerea ilegală a frontierei de stat.

Interogarea martorilor, înmânarea de decizii, citarea martorilor sunt cele mai frecvente acțiuni solicitate.

Se constată creșterea numărului de comisii inițiate de autoritățile Turciei în cazurile de trafic de ființe umane în care sunt implicate și/sau sunt victime cetățene ale Republicii Moldova, în care se solicită adesea audierea în calitate de parte

vătămată a acestora, fie se solicită prezentarea copiilor materialelor dosarelor penale investigate de organele de drept moldave în privința persoanelor urmărite penal pe trafic de ființe umane și de autoritățile turce (7-5-87/9, 7-5-96/9, 7-5-88/9, 7-5-107/9, 7-8-316/9). În ultimul caz se constată o cooperare efectivă între autoritățile ambelor state în scopul evitării încălcării principiului „non bis in idem” (evitarea dublei încriminări).

Majoritatea cererilor parvenite de la autoritățile Ungariei și Bulgariei se referă la înmânarea de acte judiciare persoanelor domiciliat pe teritoriul Republicii Moldova. De regulă cererile se refereau la comiterea de către cetățenii Republicii Moldova a infracțiunii de fals și/sau uz de fals (acte de identitate).

În urma verificării rezultatelor executării cererilor din această categorie, s-a stabilit că destinatarii în majoritatea cazurilor sunt plecați peste hotarele țării și actele se înmânează contra semnătură rudelor.

În 11 cazuri comisiile rogatorii parvenite presupuneau efectuarea de acțiuni pe teritoriul raioanelor din partea stîngă a Nistrului unde organele de drept legale ale Republicii Moldova nu au posibilitatea de a acționa procesual (7-11-7/09 – parvenită de la autoritățile ungare; 7-10-4/9, 7-10-5/9, 7-10-9/9, 7-10-23/9, 7-10-79/9 – parvenite de la autoritățile ucrainene; 7-10-131/09; 7-10-133/09; 7-10-185/9 – parvenite de la autoritățile ruse, ș.a.). În marea majoritate în aceste cereri se solicita audierea martorilor, prezentarea materialului caracteristic, precum și informații privind trecerea frontierei. În baza Dispoziției nr.219/7 din 09.08.2005 a Procurorului General „Despre organizarea acordării asistenței juridice în materie penală privind crimele comise în raioanele din stînga Nistrului”, cererile au fost restituite inițiatorului fără executare.

Cererile parvenite din străinătate sunt transmise pentru executare organelor teritoriale conform competenței teritoriale, fie materiale. De exemplu, din 168 cereri verificate, inițiate de statele europene, 150 - procuraturilor teritoriale, 3 au fost transmise spre executare procuraturii anticorupție (7-7-8/9, 7-5-75/9 7-11-81/9), 5 – subdiviziunilor centrale ale MAI și SV (7-11-72/9, 7-5-77/9, 7-11-132/9), 1- la Direcția judiciară (7-5-96/9), 1 - la secția exercitare a urmăririi penale (7-5-30/9) și 3 la Secția prevenire și combatere a traficului de ființe umane (7-5-87/9, 7-5-107/9, 7-11-135/9), alte 5 au fost transmise spre executare altor organe (MTIC -2 , Interpol -1, DIEO -1), în special în cazurile de prezentare a cazierelor judiciare sau înmânarea permiselor de conducere ridicate (7-11-75/9 – Polonia, 7-5-73/9 - Germania, 7-11-62/9 – Austria).

Termenul de executare a cererilor este în dependență de volumul de lucru necesar de efectuat. Astfel, în cazul cererilor de înmânare a actelor, de prezentare a materialului caracterizat, verificare a identității persoanei, citare a persoanelor executarea durează de la 1 la 2 luni.

În cazurile când prin cerere se solicita ridicarea de acte, ridicarea de informații de la instituțiile de telecomunicații, interogarea persoanelor și cererea este transmisă pentru executare în mai multe raioane, executarea durează 3 - 4 luni.

În cazurile de tergiversare, colaboratorii Secției solicită repetat informații despre executarea cererii cu prezentarea explicațiilor și motivelor neexecutării în termen.

Rezultatele verificărilor au arătat că adesea tergiversările sînt admise de un șir de procuraturi, printre care se enumără procuraturile municipiului Chișinău (7-5-24/09 – parvenite de la autoritățile bulgare, prin care se solicita ridicarea mostrelor ștampilelor de la oficiile de stare civilă, circa 2 luni peste termenul de executare stabilit), sect.Centru (7-11-54/09 circa 1 luna), Ocnița (7-10-35/09), Rezina (7-10-38/09), Căușeni (7-10-80/09), Teleneshti (7-10-141/09) - mai mult de o lună peste termenul de executare stabilit.

S-au stabilit cazuri când deși persistă modificări ale legislației în domeniul de asistență juridică internațională în materie penală, procurorii continuă să execute comisiile rogatorii conform legislației procedural penale desuete. Astfel se remarcă cazul de executare a comisiei rogatorii nr.7-11-61/09 formulată de autoritățile Poloniei în care s solicita audierea martorului, fiind repartizată la 21.04.09 spre executare la procuratura sect. Rîșcani, mun.Chișinău. La 04.06.09 am fost informați despre înaintarea demersului de autorizare a audierii martorului la judecătorul de instrucție conform art. 540 alin.3 Cod de procedură penală, exclus prin Legea nr.48-XVI din 07.03.2008, în vigoare 15.04.2008.

La primirea cererii îndeplinite colaboratorii Secției verifică plenitudinea, corectitudinea și nu în ultimul rînd aspectul actelor prezentate. În cazul în care se constată executarea incompletă, incorectă semantic și estetic acestea sînt restituite pentru înlăturarea greșelilor și executarea suplimentară.

Persistă admiterea prezentării actelor executate fără semnătură și ștampilă, fapt care este obligatoriu pentru a asigura valabilitatea actului. Mai mult ca atît sunt cazuri când nu sunt îndeplinite în volum deplin acțiunile procesuale solicitate sau sunt transmise copii necalitative, explicații superficiale luate de la persoane, ceea ce condiționează solicitarea executării suplimentare. Aici pot fi enumerate cazurile procuraturilor raioanelor Briceni (7-11-31/09), Leova (7-5-44/9, 7-11-15/9), Hîncești (7-10-34/9), Dubăsari (7-11-33/09).

Pîna în prezent s-au stabilit cazuri de neexecutare a comisiilor rogatorii în termenele solicitate în 4 cazuri și anume de către procuratura sect.Botanica - 3 (7-11-126/09, 7-10-129/09 inițiate de autoritățile Ucrainei, 7-10-148/09 – Federației Ruse), municipiul Chișinău (7-12-275/09 – inițiată de autoritățile Belarusiei).

De către colaboratorii secției permanent sunt verificate executarea termenelor și sunt adresate reamintiri pentru urgentarea executării comisiilor rogatorii inițiate, în vederea evitării tergiversării și onorării obligațiilor internaționale asumate în domeniul respectiv.

În perioada raportată de către Secția cooperare internațională și integrare europeană s-a efectuat controlul executării cererilor de comisie rogatorie parvenite din străinătate și expediate în străinătate pentru executare. În urma verificării s-a constatat nerespectarea de către procurori a termenului de executare a cererilor de comisie rogatorie stabilit de Procuratura Generală.

Ca urmare, prin scrisoarea nr.7-3d/2009-3185 din 10.07.2009, Procurorul General a avertizat procurorii șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, procuraturilor teritoriale și specializate referitor la cele constatate și a solicitat

verificarea executării în termen a cererilor de comisie rogatorie cu impunerea răspunderii personale privind executarea în termen a cererilor de comisie rogatorie.

3. Extrădarea.

Pe parcursul anului 2009 Secția cooperare internațională a examinat 238 de materiale și informații referitor la eventualitatea extrădării infractorilor.

- în anul 2008 - 206;
- în anul 2007 - 193;
- în anul 2006 – 237;
- în anul 2005 – 247;
- în anul 2004 – 365;

În urma examinării materialelor și informațiilor parvenite în adresa procuraturii Generale, au fost formulate și adresate autorităților străine 182 cereri de extrădare.

Majoritatea cererilor de extrădare au fost adresate autorităților competente ale Federației Ruse – 91 cereri, Ucrainei – 28 cereri, Italiei - 5 cereri, României – 4 cereri, Germaniei și Turciei – câte 3 cereri, Franței și Belgiei - câte 2 cereri, Brazilia – o cerere.

Totodată, din numărul total de materiale și informații referitor la eventualitatea extrădării infractorilor către Republica Moldova, în 56 de cazuri a fost refuzată inițierea cererilor de extrădare, pentru diferite motive.

Astfel:

- 22 materiale și informații, sub dispozițiile alin. (3) art. 541 din Codul de procedură penală, au fost readresate conform competenței Ministerului Justiției, acestea referindu-se la persoane condamnate;
- în 16 cazuri s-a refuzat inițierea cererilor de extrădare reieșind din faptul, că acțiunile persoanelor a căror extrădare se solicita cădeau evident sub incidența legislației cu privire la amnistie; la fel atribuiam procedurilor de extrădare un caracter nejustificat sau neoportun: Buga A. (7-6/09), Scripcari V. (7-16/09), Gatman C. (7-19/09), Butucel M. (7-215/09) ș.a.. În astfel de cazuri s-a procedat la inițierea către autoritățile străine a cererilor de comisie rogatorie, prin care s-au solicitat îndeplinirea procedurilor corespunzătoare, premergătoare aplicării actului amnistiei or acordului la împăcarea părților, cu solicitarea de eliberare a persoanelor de sub arest și încetarea urmăririi penale;
- în 12 cazuri Direcția control al urmăririi penale la solicitarea Secției a dat aviz despre inoportunitatea inițierii demersului de extrădare, ca în cazul

lui Vîstrop (Filipscaia) L. (7-177/09, sect.Rîșcani), Buga A. (7-6/09 - sect.Centru), Dolgova I. (7-29/09 – sect.Botanica), Ovsepean O. (7-226/09 – sect.Botanica), Metul P. (7-293/09 – pr.Cahul) etc.

- în 6 cazuri s-a refuzat inițierea cererilor de extrădare pe motiv, că persoanele extrădarea cărora se solicita dețineau cetățenia statului către care urmau să fie inițiate cererile de extrădare – Sorocinschi O. (7-344/09, Zolov O. (7-136/09), Malițev A. (7-361/09) etc. Reieșind din prevederile actelor internaționale, la care Republica Moldova este parte, cetățenii proprii nu pot fi extrădați de către statele semnatare, fapt care exclude din start admiterea cererilor de extrădare. În aceste cazuri, organelor de urmărire penală naționale li se recomandă aprecierea oportunității transferului urmăririi penale către autoritățile străine, în vederea tragerii la răspundere penală a cetățenilor acestor state, care sînt bănuți sau învinuiți de săvârșirea infracțiunilor pe teritoriul Republicii Moldova.

La alte motive, din care s-a refuzat inițierea cererilor de extrădare, pot fi menționate procedarea la extrădarea simplificată a persoanelor aflate în urmărire internațională, fără inițierea cererii formale de extrădare; - încetarea în privința persoanelor din diferite temeuri a urmăririi penale (împăcarea părților în procesul penal Ducevschi V. (7-365/09), Cantea T (7-147/09); încetarea procesului penal cu tragerea persoanelor la răspundere administrativă Șestacovschi M. (7-120/09); - nu este prevăzută răspunderea penală pentru o anumită categorie de infracțiuni Bocancea V. (7-149/09); - neconfirmarea în cadrul verificărilor de rigoare a faptului arestării de către autoritățile străine a persoanelor aflate în urmărire internațională Dărănuță V. (7-335/09) etc.

Din numărul total al cererilor de extrădare înaintate de către Procuratura Generală în anul 2009:

- 128 de cereri au fost admise;
- 7 cereri au fost respinse;
- în 12 cazuri procedura de examinare în fond a fost suspendată pe motiv că persoanele solicitate spre extrădare sunt cercetate de organele de urmărire penală sau judiciare ale statelor străine.

Restul cererilor la ziua de 01.01.2009 se aflau în procedură de examinare.

Menționăm, că din numărul total de demersuri de extrădare, admise pe parcursul anului 2009, fac parte și demersuri înaintate în anii precedenți și neexamine sau suspendate executării, pe diferite motive.

În ceea ce privește termenele de examinare a cererilor de extrădare inițiate, se evidențiază activitatea procuraturilor statelor membre CSI, pentru care examinarea cererilor durează de la 4 la 6 luni. Pentru statele europene termenele sunt mult mai mari. Spre exemplu, în cazul Italiei răspunsurile referitor la

rezultatele examinării cererii parvin peste 2 – 3 ani. Aceeași situație este pentru Franța, Belgia etc.

Deși condițiile generale privind inițierea cererilor de extrădare, cerințele de formă și conținut a acestora, sânt reglementate de actele internaționale la care statele semnatare sânt părți, examinarea în fond a cererilor propriu-zise este reglementată totuși de legislațiile naționale ale acestor state. Reieșind din diversitatea și specificul prevederilor legale naționale în domeniu ale statelor străine, în rezultatul examinării acestor cereri și adoptării deciziilor apar diferite probleme, care într-o anumită măsură pun în dificultate organele de urmărire penală ale Republicii Moldova.

Dificultăți apar și în raporturile cu procuraturile teritoriale și specializate naționale. Deși în activitatea cotidiană s-a constituit o practică pozitivă în soluționarea diferitor probleme legate de procedurile de extrădare, iar legislația națională și internațională reglementează relativ suficient aceste proceduri, în unele cazuri procurorii nu-și mobilizează toate eforturile în vederea realizării scopurilor propuse sau chiar dau dovadă de indiferență sau iresponsabilitate.

Conform competenței atribuite, la parvenirea actelor necesare pentru inițierea cererii de extrădare, colaboratorii secției verifică corespunderea lor cerințelor de formă și conținut și decide asupra admisibilității lor. Practica Secției și materialele examinate denotă, că una din problemele esențiale poate fi menționată oformarea materialelor necesare pentru susținerea cererilor de extrădare cu încălcarea prevederilor actelor internaționale și Codului de procedură penală național. În special, contrar dispozițiilor art. 541 din Codul de procedură penală, unii procurori teritoriali prezintă materialele cu încălcarea cerințelor de formă și conținut. Astfel, se prezintă materialele incomplete (lipsește extrasele legii incriminate, date complete cu privire la personalitatea infractorului sau cetățenia lui, mandatul de arest sau alt act cu forță juridică similară etc.).

În conformitate cu prevederile legislației în domeniu termenul maxim de deținere a persoanei reținute în vederea extrădării este de 40 de zile, termen în care demersul de extrădare și actele suplimentare trebuie să fie prezentate în original, sau minim prin fax, autorităților centrale a statului solicitat, cu atât mai mult, că unele state europene admit spre examinare numai cererile parvenite prin intermediul canalelor diplomatice.

Colaboratorii Secției în mesajele sale despre arestarea infractorilor în statele străine de fiecare dată indică regimul de urgență, deși în unele cazuri actele se prezintă numai după reamintirile făcute de secție.

Tergiversarea prezentării actelor în majoritatea cazurilor se soldează cu eliberarea persoanei de sub strajă.

Cu toate acestea, e de menționat faptul, că în ultima perioadă, s-a îmbunătățit substanțial calitatea lucrului la acest capitol, atât ce ține de respectarea termenelor de prezentare a actelor cât și de calitatea actelor prezentate în vederea susținerii demersului de extrădare, ceea ce a dus la micșorarea numărul

materialelor restituite procurorilor pentru perfectare, iar actele solicitate se prezintă în termenii indicați.

Pe parcursul anului 2009 Procuratura Generală a examinat 20 informații, privind extrădarea cetățenilor străini, reținuți pe teritoriul Moldovei.

E necesar de menționat, că unica instanță de judecată care are competență de a soluționa demersuri de arest și extrădare, în scopul tragerii la răspundere penală sau ispășirii pedepsei este judecătoria situată în raza teritorială a Ministerului Justiției, la moment judecătoria sectorului Buiucani, municipiul Chișinău.

Astfel, din cele 20 materiale și cereri de extrădare examinate pe parcursul anului 2009, 7 au fost transmise conform competenței la Ministerul Justiției, 4 au fost respinse, iar în 7 cazuri Procuratura Generală a adresat judecătoriei Buiucani demersuri de extrădare, care au fost examinate fără mari dificultăți și admise integral.

De asemenea, în două cazuri, au fost lăsate fără examinare demersurile de extrădare, pe motiv, că persoanele nu au fost stabilite pe teritoriul Republicii Moldova – Vladimir Bagrii (Federația Rusă) și Rău Olga (Ucraina).

Considerăm necesar de menționat, că în cazurile de extrădare ce țin de competența Ministerului Justiției, aplicarea măsurii preventive se efectuează în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. În acest sens, în toate cazurile de reținere a infractorilor străini, demersurile în vederea aplicării măsurii preventive sunt înaintate și susținute de colaboratorii secției. În vederea asigurării examinării demersurilor de extrădare în scopul ispășirii pedepsei, înaintate de autoritățile străine, au fost înaintate 8 demersuri de arest și prelungire a duratei termenului de deținere sub strajă și s-a participat la circa 20 ședințe de judecată.

Reieșind din cele relatate, este evident, că activitatea în materie de extrădări poate fi considerată satisfăcătoare. Atât studierea și cunoașterea prevederilor legislației naționale și internaționale în domeniu, cât și întreținerea legăturilor directe cu colegii din Procuraturile țărilor străine, au ca rezultat aprecierea activității Procuraturii Republicii Moldova și rezultatele pozitive atinse. Desigur mai este încă de lucrat asupra procedurilor și metodelor de ținere la control a cazurilor de extrădări, și nu numai, care solicită efort. Mai pornind de la faptul, că procedura de extrădare poate fi considerată încheiată, numai după informarea sau primirea informației despre decizia definitivă pe dosar, este necesară evidența și controlul nu numai a cazurilor de extrădare recente, dar și a celor din anii precedenți.

1. Preluarea urmăririi penale

Pe parcursul anului 2009 de la autoritățile străine au fost primite 35 materiale și dosare privind eventuala preluare a urmăririi penale în privința cetățenilor Republicii Moldova, care au comis infracțiuni în statele solicitante.

În urma studierii dosarelor penale menționate 13 cauze penale au fost restituite solicitanților:

- din motivul lipsei traducerilor actelor cauzei penale, conform rezervelor făcute de Republica Moldova;
- din motivul lipsei cererii autorității competente de transfer al urmăririi penale
- din motiv că crima a fost comisă pe teritoriul altui stat, decât cel, care a transmis cauza penală spre preluare autorităților moldave.

Cauza penal în privința lui Coval Nicolae (7-208/09), restituită autorităților poloneze, după înlăturarea lacunelor indicate, a parvenit repetat în adresa Procuraturii Generale.

Astfel, la 09.10.2009 în adresa Procuraturii Generale de la autoritățile române au parvenit materialele cauzei nr.1011/P/2008, privind transferul urmăririi penale în privința lui Perjan Alexandru, cercetat sub aspectul comiterii infracțiunii de fals și uz de fals.

La 25.10.2009 cauza penală menționată a fost restituită Ministerului Justiției al României, din motiv că nu există date suficiente că numitul ar fi comis infracțiunea.

Tot pe aceleași motive au fost restituite autorităților române și materialele nr.1565/P/08 privind pe Furculiță Constantin și 1502/P/2008 privind pe Grozdev Piotr, cercetați sub aspectul comiterii infracțiunii de fals și uz de fals.

De asemenea au fost restituite autorităților române și materialele 1664/244/2009, parvenite la 16.11.2009, privind transferul urmăririi penale în privința lui Râpă Ion, cercetat sub aspectul comiterii infracțiunii de fals privind identitatea, pe motiv că conform legislației penale a Republicii Moldova fapta incriminată nu constituie infracțiune.

O cauză penală a fost transmisă pentru examinare conform competenței la Ministerul Justiției.

Astfel, la 15.04.2009 în adresa Procuraturii Generale a parvenit cauza penală în învinuirea lui Coltuc Anatolie Dumitru, născut la 24.01.1987, cercetat de autoritățile ucrainene sub aspectul comiterii infracțiunii prevăzute de alin.2 art.286 Cod penal al Ucrainei – încălcarea regulilor de securitate a circulației, care a provocat decesul persoanei.

Reieșind din faptul că cauza penală se afla pe rol în instanța de judecată ucraineană, iar conform art.38 al Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală din 01.12.2006, Ministerul Justiției este autoritatea competentă să decidă asupra preluării urmăririi penale în faza judiciară, la 22.05.2009, cauza penală menționată a fost transmisă pentru examinare Ministerului Justiției.

Din numărul total de cauze parvenite spre preluarea urmăririi penale, au fost întocmite 12 rezoluții de preluare a urmăririi penale, care au fost remise procurorilor teritoriali pentru organizarea efectuării urmăririi penale.

În 11 cazuri materialele au fost transmise procurorilor teritoriali pentru examinare în baza art.274 Cod de procedură penală.

Într-un caz, din materialele examinate în baza art.274 Cod de procedură penală, a fost refuzată pornirea urmăririi penale, pe motivul expirării termenului de prescripție a tragerii la răspundere penală.

Așa, la 14.05.2009 în adresa Procuraturii Generale a parvenit cauza penală 95/P/2009 în privința lui Vdovicenco Vladimir și Melinte Gheorghe-Ion, cercetați sub aspectul comiterii infracțiunii de evaziune fiscală, în scopul preluării urmăririi penale.

Cauza penală menționată a fost transmisă procuraturii anticorupție pentru examinare în baza art.274 Cod penal.

Prin ordonanța procurorului, șef al serviciului Sud al procuraturii anticorupție, V.Sârbu, din 03.02.2010 s-a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale, din motivul că expirării prescripției tragerii la răspundere penală

S-a constatat, că din numărul cauzelor penale parvenite, în cea mai mare parte a fost solicitată preluarea urmăririi penale de către autoritățile României –18 cazuri. Croația a solicitat preluarea urmăririi penale în 4 cazuri; Federația Rusă în 3 cazuri; Slovacia, Slovenia, și Ucraina câte 2 cazuri respectiv, iar în câte un caz Polonia, Bulgaria și Bosnia și Herțegovina.

La momentul actual, în cadrul majorității cauzelor penale, preluate de la autoritățile străine Bolboceanu Ghenadie (7-249/09, Briceni), Covali Nicolae (7-208/09, mun.Bender), Moscalcov Mihail (7-122/09, mun.Bender) ș.a., se efectuează urmărirea penală.

În legătură cu obligativitatea informării autorităților străine privind rezultatele finale a urmăririi penale, în cazurile de preluare a urmăririi penale, cauzele penale se țin la control până la pronunțarea deciziei finale.

Deși, la transmiterea cauzei penale spre efectuarea urmăririi penale, se solicită prezentarea informației referitor la deciziile finale în cadrul proceselor penale preluate, acest lucru nu se îndeplinește, ceea ce duce la solicitarea periodică de către colaboratorii secției a informațiilor privitor acestor cazuri.

E de menționat, că apare o deficiență la examinarea cauzelor penale preluate de Republica Moldova în privința cetățenilor proprii, care au comis infracțiuni pe teritoriul altor state și din cauza că pe parcursul ultimilor ani cea mai mare parte a populației părăsește țara, în scopul angajării la serviciu, sau din alte motive, și nu este o posibilitate reală de a efectua urmărirea penală anume din motivul lipsei învinuiților la domiciliu, or urmărirea penală nu poate fi efectuată complet și sub toate aspectele din cauza lipsei părților vătămate și a martorilor.

Din aceste considerente, necesitatea ținerii la control a cauzelor penale preluate începând cu anul 1999 mărește volumul de lucru al secției, cu atât mai mult că controlul acestora necesită implicarea nemijlocită a colaboratorilor secției.

La studierea cauzelor penale parvenite în Republica Moldova, precum și a practicii altor state ce ține de transmiterea cauzelor penale spre preluare s-a constatat, că propunerea de transmitere a cauzei penale conform competenței se întocmește nemijlocit de persoana care efectuează urmărirea penală, printr-o ordonanță motivată (Federația Rusă, Ucraina, Republica Belarusi și alte state membre ale CSI), care ulterior se înaintează organului competent în materie al

fiecărui stat, cu propunerea de a fi transmis conform competenței teritoriale. În cazul statelor europene este o procedură mai simplă, în caz de constatare a necesității transmiterii cauzei pentru preluare altui stat, se întocmește o scrisoare informativă, cu indicarea motivelor necesității remiterii unui stat sau altuia, care ulterior se transmite organului abilitat din stat, pentru remitere conform competenței teritoriale.

Ține de menționat faptul, că toate cauzele penale, care parvin spre preluarea urmăririi penale de către autoritățile moldave, sunt întocmite în conformitate cu normele internaționale, iar acțiunile de urmărire penală efectuate sunt depline.

2. Transferul urmăririi penale

În perioada vizată, procuraturile din subordine ne-au cerut transmiterea a 48 dosare penale autorităților judiciare străine. După examinarea lor a fost cerută preluarea urmăririi penale pe 7 procese penale.

Din numărul total de cauze penale, a fost solicitat transferul urmăririi penale către România în 3 cazuri; Ucraina și Federația Rusă – câte 2 cazuri.

Diferența dintre numărul cauzelor penale parvenite în Procuratura Generală spre transmitere altor state și numărul cererilor de preluare a urmăririi penale înaintate, se lămurește prin comiterea unor lacune atât la pregătirea actelor spre transmitere, cât și în cadrul efectuării urmăririi penale.

Este de menționat faptul, că din motivul oformării necorespunzătoare a actelor și efectuarea incompletă a acțiunilor de urmărire penală, adesea se tergiversează expedierea cauzelor penale conform competenței.

Totodată, după transmiterea cauzelor penale procurorilor teritoriali pentru înlăturarea lacunelor, de cele mai multe ori nu se mai solicită repetat transmiterea cauzei penale autorităților străine.

La 18.11.2009 procuratura raionului Hîncești a transmis cauza penală în învinuirea lui Ionuț Andreescu, de comiterea infracțiunii prevăzute de art.287 alin.2 lit. „b” Cod penal, pentru inițierea transferului de urmărire penală către organele competente ale României.

În baza Ordinului procurorului General nr.96/7 din 05.06.2008, cauza penală a fost transmisă Direcției control a urmăririi penale pentru verificare, iar ulterior procuraturii Hîncești pentru înlăturarea lacunelor depistate. Repetat, cauza penală nu a fost transmisă în adresa secției pentru inițierea procedurii de transfer a urmăririi penale.

La 25.09.2009 din procuratura raionului Leova, a parvenit cauza penală în învinuirea numitului Sandu Veaceslav, de comiterea infracțiunii prevăzute de art.264 alin.6 Cod Penal, pentru inițierea procedurii de transfer a urmăririi penale către organele competente ruse.

La 09.10.2009, în baza Ordinului procurorului General nr.96/7 din 05.06.2008, cauza penală a fost transmisă Direcției control a urmăririi penale

pentru verificare. Repetat, cauza penală nu a fost transmisă în adresa secției pentru inițierea procedurii de transfer a urmăririi penale.

E de menționat faptul, că în fiecare caz în parte de refuz în extrădare pe motiv de deținere a cetățeniei statului în care a fost reținută sau localizată persoana anunțată în căutare, secția informează procuratura de sector în vederea examinării oportunității transmiterii cauzei penale spre transfer, dar în cele mai multe cazuri nu demarează această procedură - Bașerin Vladimir (7-96/09, sect.Botanica), Ciobanu Vasile (7-232/09, Șoldănești), Vizitiu Ion (7-264/09, Basarabeasca), Cubatchin Ion și Gajula Nicolae (respectiv 7-282/09, 7-285/09, sect.Centru) etc.

În majoritatea cazurilor, procuraturile prezintă informații referitor la efectuarea urmăririi penale sau pregătirea materialelor cauzelor pentru transfer.

Ca urmare a analizei efectuate în cadrul generalizării prezente au fost scoase la iveală atât părțile pozitive cât și cele negative ale activității de asistență juridică în materie penală în integral a Procuraturii Republicii Moldova. Reieșind din faptul că an de an relațiile de cooperare internațională se dezvoltă, prin apariția unor căi de facilitare a transmiterii actelor, a informației operative, modalități de înlesnire a contactului între diferite procuraturi străine, activitatea Secției la acest capitol nu poate fi statică. Pentru înlăturarea greșelilor depistate și evitarea admiterii lor pe viitor, pentru asigurarea unui lucru calitativ de asistență juridică, propunem:

1. De trimis generalizarea în cauză procurorilor teritoriali și specializați, cu atenționarea la greșelile frecvent admise la pregătirea actelor necesare pentru inițierea procedurii de extrădare.
2. De cerut de la procurorii teritoriali și specializați prezentarea setului de acte pentru extrădare, în termeni cât mai restrânși, reieșind din limita de timp pusă la dispoziție pentru înaintarea demersului.
3. De transmis către procuraturile teritoriale și specializate modele de cereri de comisie rogatorie, în vederea preîntâmpinării cazurilor de întocmire și transmitere spre executare a cererilor de comisii rogatorii cu greșelile indicate în generalizare.
4. De cerut de la procurori să instruiască organele de urmărire penală despre cerințele obligatorii față de comisiile rogatorii și lacunele admise la întocmirea lor, fapt ce generează restituirea cererilor organului inițiator.
5. De atras atenția procurorilor teritoriali și specializați asupra obligativității respectării regulii specialității.
6. Analiza și verificarea motivelor neparvenirii repetate în adresa Procuraturii Generale, a cererilor de comisie rogatorie și dosarelor penale, restituite în teritoriu pentru înlăturarea derogărilor stabilite.
7. Ținerea la control în secție și de către procurorii conducători a tuturor cazurilor de extrădare și preluare a urmăririi penale în scopul onorării obligațiilor internaționale referitor la informarea despre deciziile finale luate în cadrul proceselor penale.

8. Acordarea, la solicitare, a ajutorului practic procurorilor teritoriali și specializați în domeniul activității de asistență juridică internațională în materie penală, cu deplasarea procurorilor secției în teritoriu.
9. Încheierea unui contract de prestare a serviciilor de traducere cu un birou de traducători licențiați conform Legii privind autorizarea și plata interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești nr. 264-XVI din 11.12.2008, în vederea facilitării și operativității prezentării actelor necesare în desfășurarea activității de asistență juridică internațională.
10. Menținerea la control și raportarea conducerii Procuraturii Generale a fiecărui caz de nerespectare de către procuratură a termenelor de executare a comisiilor rogatorii, precum și carențelor stabilite la prezentarea actelor necesare pentru extrădare și transfer a procedurilor penale, în vederea deciderii gradului de responsabilitate a procurorilor la îndeplinirea atribuțiilor în domeniul asistenței juridice internaționale în materie penală.

**Secția cooperare internațională și
integrare europeană**